

Besluit van 23 september 2003 van de Raad van het BIPT

met betrekking tot de terminatielasten van Mobistar

1 Doel

In België zijn er drie operatoren die een netwerk exploiteren en een dienst voor mobiele telefonie die gebaseerd is op de pan-Europese gsm¹-norm :

- Belgacom Mobile (Proximus) ;
- Mobistar ;
- Base (vroeger KPN Orange Belgium).

Sinds begin dit jaar zijn de eerste twee operatoren die vermeld zijn, door de bevoegde instanties aangemeld als organisaties met een sterke positie (SMP²) op de nationale markt voor interconnectie. Dat statuut impliceert dat de MTR³-interconnectielasten van de betrokken operatoren moeten voldoen aan bepaalde reglementaire verplichtingen, in het bijzonder inzake de basering op de kosten.

Aangezien de terminatielasten van Belgacom Mobile gereguleerd zijn in het advies van het BIPT van 17/12/2001, is dit besluit erop gericht de verplichtingen voor het bedrijf Mobistar vast te leggen wat diens terminatielasten betreft.

2 Retroacta

De onderneming Belgacom Mobile was sinds oktober 2000⁴ aangewezen als SMP. Sedert 2000 is het SMP-statuut van Belgacom Mobile op de nationale interconnectiemarkt nadien elk jaar bevestigd. Als gevolg van die aanduiding heeft het BIPT vier niveauperlagingen van zijn MTR-lasten aan die operator opgelegd, respectievelijk in de maand februari 2001⁵, oktober 2001⁶, augustus 2002⁷ en augustus 2003 : het geheel van die vier verlagingen, exclusief inflatie, komt neer op een vermindering van bijna 40% van het gemiddelde niveau van de MTR-lasten van Proximus. De verminderingen in 2002 en 2003 vloeiden voort uit de

¹ gsm = « *Global System for Mobile communications* »

² SMP = « *Significant Market Power* »

³ MTR = « *Mobile Termination Rate* »

⁴ Mededeling van het BIPT van 5 december 2000 over de aangemelde instanties.

⁵ Advies van het BIPT van 2 februari 2001 over de aanwijzing van Belgacom Mobile NV als operator met een sterke positie op de markt voor openbare mobiele telecommunicatienetwerken en op de nationale markt voor interconnectie.

⁶ Advies van het BIPT van 25 juli 2001 betreffende de aanpassing van de interconnectietarieven van de N.V. BELGACOM MOBILE naar aanleiding van de aanwijzing ervan als operator met een sterke positie op de nationale markt voor interconnectie.

⁷ Advies van het BIPT van 17 december 2001 inzake de interconnectielasten van de onderneming Belgacom Mobile.

toepassing van het « *price cap* »-mechanisme dat op het gemiddelde niveau van de MTR-lasten van Proximus was opgelegd door het voormelde advies van 17/12/2001.

In het begin van dit jaar is ook Mobistar aangewezen als SMP op de nationale markt voor interconnectie in België⁸. Die nieuwe situatie, waarbij twee Belgische operatoren van mobiele gsm-telefonie aangewezen zijn als SMP zowel op de markt voor netwerken en diensten van mobiele telefonie als op de markt voor interconnectie tussen operatoren, geeft de evolutie van de Belgische telecommunicatiemarkt weer, waarin die twee ondernemingen (Belgacom Mobile en Mobistar), naast het autonome overheidsbedrijf Belgacom, een steeds grotere rol spelen. Het SMP-statuuat van die twee operatoren wordt verklaard doordat beide ondernemingen in België een aandeel van meer dan 25% hebben op de markt voor interconnectie tussen openbare telecommunicatienetwerken, en dit overeenkomstig de communautaire regelgeving die van toepassing is (het gaat om artikel 4.3 van de ONP-interconnectierichtlijn 97/33/EG van 30 juni 1997 inzake interconnectie op telecommunicatiegebied, wat betreft de waarborging van de universele dienst en van de interoperabiliteit door toepassing van de beginselen van Open Network Provision (ONP) en de aanbeveling van de Europese Commissie van 1 maart 1999 « *Determination of organisations with Significant Market Power (SMP) for implementation of the ONP directives* », waarin de methodologie wordt vastgelegd, die door het BIPT wordt toegepast, voor de berekening van de marktaandelen om de SMP-statuten toe te wijzen).

Tot slot dient er de nadruk op gelegd te worden dat, naar aanleiding van het verzoek van het Instituut, dat het verschil in MTR-lastenniveaus van de mobiele operatoren wil beperken, Mobistar in de loop van oktober 2002 reeds een eerste keer zijn tarieven terzake verlaagd had met ongeveer 8%.

3 Wettelijk kader en algemene doelstellingen

In eerste instantie dient eraan herinnerd te worden dat de algemene doelstellingen van de sectorale telecommunicatiereglementering en bijgevolg de taken die opgelegd zijn aan de NRI's⁹ zoals het BIPT in België, bestaan uit het nastreven van economische efficiëntie, de bevordering van de concurrentie en de verdediging van de belangen van de eindgebruikers. Die doelstellingen, die duidelijk omschreven zijn in het vroegere Europese regelgevingskader, zijn bekrachtigd door de nieuwe hervorming van de regelgeving, waarmee het Instituut rekening dient te houden, gelet op de op handen zijnde omzetting ervan :

- De « ONP-interconnectierichtlijn » 97/33/EG van 30/6/1997 bepaalt in artikel 9, als algemene verantwoordelijkheden van de NRI's, dat « *maximale economische efficiëntie wordt bereikt en de eindgebruikers maximaal profijt trekken* », rekening houdende met « *de noodzaak de totstandkoming van een door concurrentie gekenmerkte markt te bevorderen* ».
- Richtlijn 2002/21/EG van het Europees Parlement en de Raad van 7 maart 2002 inzake een gemeenschappelijk regelgevingskader voor elektronische-communicatienetwerken en -diensten (kaderrichtlijn) bepaalt in artikel 8.2 : « *de*

⁸ Advies van het BIPT van 21 januari 2003 over de aanduiding van de operatoren met een sterke positie op de markt van de mobiele openbare netwerken en de nationale markt voor interconnectie.

⁹ NRI = « *Nationale Regelgevende Instantie* » (van de telecommunicatiesector)

nationale regelgevende instanties bevorderen de concurrentie [...] zij zorgen ervoor dat de gebruikers [...] maximaal profiteren wat betreft keuze, prijs en kwaliteit ».

- In artikel 5, eerste lid, van Richtlijn 2002/19/EG van het Europees Parlement en de Raad van 7 maart 2002 inzake de toegang tot en interconnectie van elektronische-communicatienetwerken en bijbehorende faciliteiten (toegangsrichtlijn) wordt bepaald : *«de nationale regelgevende instanties [...] oefenen [...] daarbij hun bevoegdheid uit op een wijze die bevorderlijk is voor efficiëntie en duurzame concurrentie en die de eindgebruikers het grootste voordeel biedt.»*

Bijgevolg is er een evidente continuïteit van de doelstellingen tussen het oude en het nieuwe regelgevingskader : het nastreven van economische efficiëntie, de bevordering van de concurrentie en de verdediging van de belangen van de gebruikers vormen duidelijk de voornaamste doelstellingen bij de regulering van de telecommunicatiesector.

In het oude Europese regelgevingskader houdt het SMP-statuut op een markt, in het geval van de operatoren van netwerken en diensten voor mobiele telefonie, een tweevoudige reglementaire verplichting in :

- a. de naleving van het niet-discriminatiebeginsel wat betreft het SMP-statuut op de markt voor mobiele telefonie (artikel 6.a van de ONP-interconnectierichtlijn bepaalt dat *«de betrokken organisaties [met andere woorden diegene die door de NRI's zijn aangemeld als organisaties met een sterke positie op de markt] zich aan het beginsel van niet-discriminatie houden met betrekking tot de aan anderen aangeboden interconnectie. Zij dienen voor geïnterconnecteerde organisaties die vergelijkbare diensten aanbieden over vergelijkbare omstandigheden vergelijkbare voorwaarden toe te passen en aan anderen interconnectiefaciliteiten en –informatie te verstrekken onder dezelfde voorwaarden en van dezelfde kwaliteit als die welke voor hun eigen diensten of voor die van hun dochtermaatschappijen of partners gelden »*);
- b. de basing van de tarieven op de kosten wat betreft het SMP-statuut op de markt voor interconnectie tussen operatoren (artikel 7.2 van de ONP-interconnectierichtlijn : *«Voor de prijzen voor interconnectie dienen de beginselen van transparantie en kostenoriëntering te worden gevolgd »*).

Die dubbele verplichting is in Belgisch recht omgezet in de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven. De naleving van het niet-discriminatiebeginsel door de mobiele SMP-operatoren vloeit voort uit artikel 109ter, §3 van de wet van 21 maart 1991 : *«Elke organisatie met een sterke positie op de markt voor [...] openbare mobiele telefoonnetwerken [...] is verplicht op niet-discriminerende wijze te antwoorden op alle redelijke verzoeken om interconnectie [...]. Elke organisatie met een sterke positie op de markt voor [...] openbare mobiele telefoonnetwerken garandeert de gelijke toegang zonder discriminatie tot de interconnectiediensten [...].»* De verplichting tot kostenbasing voor de operatoren die als SMP zijn aangewezen op de nationale markt voor interconnectie vloeit voort uit artikel 106 van diezelfde wet : *«§1. De organisaties met een sterke positie op de betrokken markt zijn verplicht om het principe van kostenoriëntering na te leven wat de volgende diensten betreft: [...] 4° de interconnectie; [...]. § 4. De verplichting tot kostenbasing vermeld in § 1 geldt enkel voor operatoren van openbare netwerken van mobiele telefonie en voor verstrekkers van mobiele telefoniediensten als ze een sterke positie bekleden op de markt voor interconnectie.»*

Bijgevolg moet Mobistar voor zijn MTR-terminatielasten, zowel het niet-discriminatiebeginsel als dat van de basering op de kosten¹⁰ naleven.

Bovendien preciseert het nieuwe Europese regelgevingskader (art. 27 van Richtlijn 2002/21/EG van het Europees Parlement en de Raad van 7 maart 2002 inzake een gemeenschappelijk regelgevingskader voor elektronische-communicatienetwerken en – diensten) : « *De lidstaten handhaven alle verplichtingen krachtens de nationale wetgeving als bedoeld in artikel 7 van Richtlijn 2002/19/EG [toegangsrichtlijn] en artikel 16 van Richtlijn 2002/22/EG [universeledienstrichtlijn] totdat een nationale regelgevende instantie met betrekking tot deze verplichtingen een besluit heeft genomen overeenkomstig artikel 16 van deze richtlijn* ».

4 MTR-lasten die momenteel in België van toepassing zijn

De onderstaande tabel omschrijft de huidige situatie¹¹ van de verschillende onderdelen¹² van de nationale MTR-lasten van de drie Belgische gsm-operatoren.

¹⁰ De verplichtingen inzake kostenbasering van de mobiele operatoren met een sterke positie op de markt voor interconnectie situeren zich dus uitsluitend op het niveau van de interconnectiediensten die aan de andere operatoren van openbare telecommunicatienetwerken worden aangeboden: hun voornaamste doel bestaat er niet in de « *retail* »-tarieven te beïnvloeden die voor de mobiele (spraak)telefonie op de eindgebruikers worden toegepast, maar zij kunnen natuurlijk onrechtstreeks hun weerslag hebben op de kleinhandelstarieven.

¹¹ Alle tarieven worden uitgedrukt in eurocent, exclusief BTW. Het gaat om de tarieven die sedert 1/8/2003 worden gehanteerd, de datum waarop de vierde tariefwijziging van Belgacom Mobile ingegaan is.

¹² Er wordt over het algemeen een onderscheid gemaakt tussen drie tijdsindelingen : de piekuren (« *peak* »), de daluren in de week (« *off-peak week* ») en de daluren tijdens het weekend (« *off-peak weekend* »). In België liepen de piekuren, voor de drie gsm-operatoren, tot nu toe van 8 uur tot 19 uur op weekdays. Ingevolge het besluit van 29 augustus 2003 van de Raad van het BIPT met betrekking tot de piekuren van operator Base voor zijn terminatiedienst zullen de piekuren van die operator vanaf 1 oktober a.s. voortaan van 10.00 – 22.00 uur lopen; bovendien zal in het geval van de MTR-lasten van Base, het specifieke weekendtarief op dezelfde datum van 1/10/2003 worden opgeheven en worden aangepast aan het “off-peak week”-tarief. Voor iedere tijdschaal omvatten de tarieven een prijs die in verhouding staat tot de duur van de oproep (« *conveyance charge* » of « *duration* ») met secondenfacturering (« *per second billing* ») en forfaitaire kosten voor het tot stand brengen van de oproep (« *connection charge* » of « *set-up* »).

Uur	Onderdeel	Proximus	Mobistar	Base
Peak	Set-up	5,00	5,00	5,00
	Duration	12,51	18,05	18,60
Off-peak week	Set-up	5,00	5,00	5,00
	Duration	8,80	10,79	13,60
Off-peak weekend	Set-up	5,00	5,00	5,00
	Duration	7,01	10,79	8,70

Huidige structuur (1/8/2003) van de MTR-lasten in België

De structuur van dit tariefrooster maakt de vergelijking natuurlijk moeilijk¹³ : rekening houdende met de werkelijke karakteristieken van het terminatieverkeer van Proximus en Mobistar¹⁴ bedraagt de gemiddelde terminatieprijs respectievelijk iets meer dan 13 eurocent per minuut in het geval van Belgacom Mobile en ongeveer 17,5 eurocent per minuut in het geval van Mobistar, d.i. een verschil van om en bij de 34%.

Er dient te worden opgemerkt dat de drie mobiele operatoren in België in de tarifiering van de interconnectiediensten geen onderscheid maken tussen de vaste nationale operatoren en de mobiele nationale operatoren¹⁵.

5 Kostenmodel van Mobistar

5.1. Principes inzake het kostenmodel van een telecommunicatieoperator

Het kostenmodel van een telecommunicatieoperator kan volgens twee methodes tot stand komen :

- a. de «*top-down*» benadering, die op grond van de boekhouding van de operator, bestaat uit de toerekening van de relevante kosten aan de te reguleren diensten ;
- b. de «*bottom-up*» benadering, waarin men uitgaande van de vraag van de klanten (verkeersvolumes) overgaat tot een optimale dimensionering van een theoretisch netwerk.

¹³ De gemiddelde prijs die werkelijk wordt betaald, hangt af van de gemiddelde duur van de oproepen en van de spreiding ervan over de verschillende tijdsschalen.

¹⁴ Die details worden hier niet vermeld om de **vertrouwelijkheid** te handhaven.

¹⁵ Dat is niet altijd het geval in het buitenland : in sommige Europese landen, meer bepaald in het Verenigd Koninkrijk, passen de mobiele operatoren verschillende MTR-tarieven toe, meer bepaald afhankelijk van het feit of de oproep van een vast netwerk of van een ander mobiel netwerk komt.

In het geval van het kostenmodel van Belgacom Mobile, dat in 2001 was opgesteld, werd de eerste benadering gevolgd. Dit is trouwens de methode die over het algemeen voor mobiele operatoren wordt toegepast door de NRI's van andere lidstaten van de Europese Unie¹⁶.

5.2. Algemene voorstelling van het kostenmodel van Mobistar

Mobistar heeft, na zijn aanwijzing als operator met een sterke positie op de nationale markt voor interconnectie, op zijn beurt een kostenmodel ontwikkeld, met de hulp van het gespecialiseerde bedrijf IBM Consulting. Zoals bij Belgacom Mobile is dat kostenmodel ook van het «*top-down*» type en maakt het gebruik van de FDC-HCA¹⁷-methodologie. Op 23 juni 2003 is dat model een eerste keer aan het Instituut voorgesteld. Er zijn voorlopige resultaten aan het Instituut voorgelegd tijdens de hoorzitting van Mobistar voor de Raad van het Instituut op 7 augustus 2003.

Er dient te worden opgemerkt dat de hieronder gepresenteerde resultaten gebaseerd zijn op geauditeerde boekhoudkundige gegevens en op de verkeersvolumes van het jaar 2002. Bovendien moet worden vermeld dat de in aanmerking genomen elementen enkel betrekking hebben op de mobiele activiteiten van Mobistar¹⁸ en meer in het bijzonder op die activiteiten die verband houden met de spraakdiensten op het gsm-netwerk. Dit houdt in dat alle kosten in verband met de datadiensten (SMS, GPRS en UMTS) niet in het kostenmodel van Mobistar worden behandeld.

5.3. Onderzoek door het Instituut

Hoewel de volledige audit van dat model nog niet volledig afgerond is¹⁹, is het Instituut al overgegaan tot een controle van dat model met de hulp van Bureau van Dijk²⁰, dat optreedt als management consultant. Het Instituut kan na een eerste analyse vaststellen dat Mobistar inspanningen heeft geleverd om de algemene principes vervat in het advies van het BIPT van 17 december 2001 inzake de interconnectielasten van de onderneming Belgacom Mobile na te leven. Zonder de resultaten die uit het model voortvloeien al definitief te kunnen goedkeuren, is het Instituut toch van mening dat die eerste resultaten een relevant element vormen waarmee in het kader van dit besluit rekening moet worden gehouden. De audit van het kostenmodel van Mobistar zal worden voortgezet, om te zorgen voor een maximale coherentie met het kostenmodel dat in 2001 ontwikkeld is om de MTR-lasten van Belgacom Mobile te bepalen.

Op verzoek van het Instituut is bijgevolg de toerekening van de kosten van het bedrijf Mobistar door Bureau van Dijk gecontroleerd om het niveau te bepalen van de MTR-lasten

¹⁶ Er zijn evenwel twee opmerkelijke uitzonderingen : Oostenrijk en het Verenigd Koninkrijk. In het laatste geval heeft Oftel een «*bottom-up*» model laten opstellen dat gebaseerd is op een LRIC-benadering («*Long Run Incremental Cost*») van een redelijk efficiënte mobiele operator op de Britse markt, rekening houdende met een zeker aantal «*externe factoren*».

¹⁷ FDC-HCA = «*Fully Distributed Costs – Historical Cost Accounting*»

¹⁸ De verdeling van de kosten en inkomsten van de groep Mobistar over de vaste en de mobiele activiteiten maakt deel uit van de audit door de financiële revisoren van Mobistar.

¹⁹ Een eerste versie van het kostenmodel van Mobistar is in juli 2003 afgewerkt.

²⁰ Het is datzelfde bedrijf BvD, dat gespecialiseerd is in bedrijfsbeheer, dat het Instituut al had bijgestaan in het project van het kostenmodel van operator Belgacom Mobile in 2001.

die de kosten van die operator weerspiegelen. Als eerste stap zijn de consultants van Bureau van Dijk nagegaan of de kostenbasis, die als uitgangspunt wordt genomen voor alle toerekeningen die in het kostenmodel van Mobistar ontwikkeld zijn, wel degelijk het resultaat is van de kostentoe-rekeningen op het niveau van de groep en coherent zijn met de hypothesen die in aanmerking zijn genomen in het kostenmodel van Belgacom Mobile. Ten tweede zijn ook de kostentoe-wijzingen vervat in het kostenmodel van Mobistar gecontroleerd. Het ging dus niet om een audit van de cijfers op zich; die moeten worden gecontroleerd door de revisoren van Mobistar.

Het spreekt vanzelf dat het Instituut wegens de vertrouwelijkheid niet alle details van het betreffende model kan meedelen. De onderstaande beschrijving beperkt zich daarom tot een samenvatting van de aangenomen hypothesen en de voornaamste cijferelementen die uit dat model voortvloeien.

Algemeen voldoet het aldus opgestelde model aan de volgende principes:

- *causaliteit van de kosten* : de diverse kosten worden toegerekend aan de activiteiten die ze veroorzaken;
- *transparantie* : de kostenelementen zijn duidelijk vastgesteld en gekwantificeerd;
- *objectiviteit* : de principes inzake boeking en de verdeelsleutels die worden toegepast, zijn objectief vastgelegd, met andere woorden zonder bepaalde dienstencategorieën te bevoordelen of te benadelen.

5.4. Betrokken diensten

Dat kostenmodel is toegepast om een tarief te bepalen dat gebaseerd is op de kosten voor de nationale dienst voor de terminatie van mobiele spraakoproepen MTR, die krachtens het toepasselijke regelgevingskader de enige dienst is die moet worden gereguleerd. Bijgevolg is binnen de totale kosten van het bedrijf Mobistar tweemaal een onderscheid gemaakt :

- tussen de diensten voor mobiele telefonie enerzijds en de diensten voor vaste telefonie anderzijds die door Mobistar worden aangeboden : er is alleen rekening gehouden met de kosten die overeenstemmen met de diensten voor mobiele telefonie ;
- binnen de diensten voor mobiele telefonie, tussen de dienst voor mobiele spraaktelefonie enerzijds en de mobiele diensten voor datatransmissie (« **mobile data** ») anderzijds. Die laatste mobiele datadiensten omvatten met name de diensten voor korte berichten SMS²¹ en MMS²², de pakketgeschakelde datadiensten GPRS²³, de toegang tot WAP²⁴-portalsites en de toekomstige diensten voor mobiele communicatie van de derde generatie UMTS²⁵.

²¹ SMS = « Short Message Service »

²² MMS = « Multimedia Messaging Service »

²³ GPRS = « General Packet Radio Service »

²⁴ WAP = « Wireless Application Protocol »

²⁵ UMTS = « Universal Mobile Telecommunications Systems »

In het kostenmodel van Mobistar is rekening gehouden met alle mobiele spraakdiensten die gebruikmaken van middelen van het mobiele gsm-netwerk van Mobistar, om te zorgen voor een objectieve kostentoe wijzing tussen de nationale dienst voor terminatie van mobiele spraakoproepen, die onder regulering valt, enerzijds en de overige spraakdiensten die niet gereguleerd zijn²⁶ anderzijds.

5.5. Indeling van de kosten

Binnen het model worden de kosten verdeeld over 3 hoofdbestanddelen :

- de **technische kosten** in verband met het netwerk (zie § 5.6), met inbegrip van de vergoeding van geïnvesteerde kapitalen (zie § 5.7);
- de **commerciële kosten** (zie § 5.8) CARS²⁷;
- de **ondersteuningskosten** (onder andere informatica, financiën, juridisch departement, human resources, enz: zie § 5.9).

5.6. Technische kosten in verband met het netwerk

De technische kosten bestaan hoofdzakelijk uit werkingskosten (personeels- en huurkosten) enerzijds, en uit afschrijvingen van diverse materiële en immateriële²⁸ activa anderzijds.

De kosten van het gsm-netwerk die verband houden met de spraakdiensten, worden op hun beurt verdeeld over verschillende « *building blocks* » zoals : radiotoegangsnetwerk²⁹, transmissienetwerk (« *backbone* »), schakeling (« *switching* » : MSC-VLR³⁰), databases³¹, voice mail VMS³², voorafbetaalde diensten³³. De kosten van de *building blocks* worden vervolgens toegerekend aan het verkeer, rekening houdende met de verkeersvolumes van de verschillende soorten overgebrachte diensten en met de routingfactoren die eigen zijn aan elk van die diensten (gebruik van de *building blocks* door de verschillende verkeerstypes).

5.7. Vergoeding van het geïnvesteerde kapitaal

Het principe van kostenbasering houdt in dat niet alleen rekening wordt gehouden met de diverse exploitatiekosten die afgeleid zijn uit de analytische boekhouding van de

²⁶ In het bijzonder alle diensten in verband met internationaal verkeer, zoals binnenkomende en uitgaande internationale oproepen en de « *roaming* »-diensten), vallen niet onder regulering.

²⁷ CARS = « *Customer Acquisition and Retention Services* »

²⁸ Met name de gsm-vergunning die de regering op 27/11/1995 heeft verleend.

²⁹ Het gaat om het BSS-gedeelte (« *Base Station Sub-System* »), dat de basisstations (« *BTS Base Transceiver Station* ») en de BSC-controllers (« *Base Station Controller* ») omvat. Die kosten van het radiotoegangsnetwerk omvatten ook de jaarlijkse rechten die aan het BIPT moeten worden betaald, alsook de afschrijving over vijftien jaar van het aanvankelijke concessierecht.

³⁰ MSC-VLR = « *Mobile services Switching Centre* » - « *Visitor Location Register* »

³¹ Het betreft in hoofdzaak de HLR-AuC-registers (« *Home Location Register* » - « *Authentication Centre* »).

³² VMS = « *Voice Mail System* »

³³ Beheer van de voorafbetaalde Tempo-kaarten.

onderneming, maar ook met een billijke vergoeding van de kapitalen die door de aandeelhouders geïnvesteerd zijn.

Die vergoeding van de geïnvesteerde kapitalen is het resultaat van het volgende klassieke product :

$$\text{WACC} \times \text{RAB}$$

waar WACC^{34} de gemiddelde gewogen kostprijs van het kapitaal betekent en RAB^{35} de boekwaarde van de geïnvesteerde activa voor de dienst die gereguleerd moet worden : de RAB-parameter stemt overeen met de netto-boekwaarde (NBV^{36}) van de materiële en immateriële (gsm-vergunning) activa van de onderneming.

De omvang van die kosten van het kapitaal vóór belasting $\text{WACC}_{\text{pre-tax}}$ wordt in principe berekend via de onderstaande vereenvoudigde formule :

$$\text{WACC}_{\text{pre-tax}} = (r_f + ? \times p_m) / (1 - t)$$

waarbij r_f = rendement zonder risico;
 $?$ = risicofactor, hoofdzakelijk verbonden met de onderneming;
 p_m = risicopremie ;
 t = belastingvoet.

Mobistar heeft als waarden 21,24% en 14% voorgesteld, respectievelijk voor $\text{WACC}_{\text{pre-tax}}$ en $\text{WACC}_{\text{post-tax}}$. Aangezien Mobistar de voorgaande jaren verliezen heeft opgestapeld, betaalt het momenteel geen belastingen : bijgevolg stelt Mobistar voor om rekening te houden met de $\text{WACC}_{\text{post-tax}}$ van 14% en niet met een $\text{WACC}_{\text{pre-tax}}$.

Het Instituut heeft nog geen uitvoerige analyse verricht van de verschillende parameters die de hierboven vermelde WACC-waarden bepalen. In het algemeen lijkt het niveau van $\text{WACC}_{\text{pre-tax}}$ van 21,24% dat door Mobistar is berekend en dat iets hoger ligt dan de 19,5% die in het geval van Belgacom Mobile in 2001³⁷ is toegestaan, coherent omdat het de verschillen tussen die twee operatoren inzake schuldenlast weerspiegelt.

5.8. Commerciële kosten

De commerciële kosten bevatten alle kosten die door de onderneming gemaakt zijn om cliënten op het niveau van haar kleinhandelsactiviteiten aan te trekken, te beheren en te behouden. Die kosten omvatten onder andere de volgende commerciële activiteiten : reclame, kosten die verband houden met de verkoop van eindtoestellen, commissies van de verdelers, « *help desk* » voor de cliënten. Die commerciële kosten, in de betekenis die er in dit kader aan

³⁴ WACC = « *Weighted Average Cost of Capital* »

³⁵ RAB = « *Regulatory Asset Base* »

³⁶ NBV = « *Net Book Value* »

³⁷ Cf. deel 2.6 van het advies van het BIPT van 17/12/2001.

wordt gegeven, vertegenwoordigen een zeer belangrijk deel van de totale kosten van een operator van mobiele telefonie voor de gereguleerde en niet-gereguleerde diensten tezamen.

Een eerste verdeling van de commerciële kosten in verband met de mobiele diensten is doorgevoerd op de twee grote types van activiteit («*mobile data*» en mobiele spraaktelefonie) naar rato van de respectieve omzetcijfers.

Binnen de activiteit van de mobiele telefonie op zich, zijn er net als bij het kostenmodel van Belgacom Mobile in 2001³⁸, verschillende methodes om die commerciële kosten CARS geheel of gedeeltelijk toe te rekenen aan het terminatieverkeer, namelijk :

- men gaat over tot een strikt proportionele toerekening van de commerciële kosten aan de verschillende types van verkeer (uitgaand en binnenkomend) ;
- men gaat over tot een niet-proportionele toerekening, rekening houdende met het feit dat de eigen klanten van de betreffende mobiele operator gemiddeld meer genot hebben van de commerciële inspanningen van die laatste dan de klanten van andere operatoren die met het betrokken netwerk interconnecteren (rekening houden met de “externality”-effecten) ;
- men trekt van die commerciële kosten de inkomsten af die niet-verkeersgebonden zijn³⁹, d.i. in de praktijk in essentie de inkomsten uit abonnementen in de formules van het type «*post-paid*».

Volgens die diverse hypothesen, die elk vanuit juridisch standpunt te rechtvaardigen zijn, komt men voor de terminatiedienst tot commerciële CARS-kosten per minuut terminatieverkeer die nogal kunnen uiteenlopen.

5.9. Ondersteuningskosten

De ondersteuningskosten slaan op het algemene beheer van de onderneming, alsook op het beheer van de human resources, het financiële departement, het juridische departement, enz.. Een deel van de ondersteuningskosten wordt toegerekend aan de netwerkactiviteiten en aan de commerciële activiteiten op basis van logische verdeelsleutels (bijvoorbeeld, de kosten in verband met human resources worden omgedeeld naar rato van het aantal “voltijdse” equivalenten). Vervolgens worden de ondersteuningskosten waarvoor het moeilijker was een logische verdeelsleutel te vinden, toegerekend volgens dezelfde methodologie als voor de commerciële kosten (cf. paragraaf 5.8).

5.10. Conclusies in verband met de voorlopige audit door BvD van het kostenmodel van Mobistar

Zoals in het geval van Belgacom Mobile in 2001, heeft de ontwikkeling van het kostenmodel van Mobistar er duidelijk de aandacht op gevestigd dat een eenduidige juridische interpretatie van het concept kostenbasing moeilijk is en dat de gevolgen van het SMP-statuut van een

³⁸ Cf. deel 2.5 van het advies van het BIPT van 17/12/2001.

³⁹ Dit is de benadering die in 2001 door Bureau van Dijk werd gesuggereerd (cf. deel 2.5.4 van het advies van het BIPT van 17/12/2001).

mobiele-telefoonoperator niet zo duidelijk aan het licht komen als de gevolgen voor een netwerkoperaator of een operator van vaste diensten.

Afhankelijk van de aangenomen hypothesen, in het bijzonder voor de boeking van commerciële kosten, brengt het kostenmodel het Instituut er daarom toe een prijsschaar vast te stellen waarin de interconnectielasten van Mobistar moeten liggen om aan het kostenbaseringsbeginsel te voldoen : die prijsschaar voor het gemiddelde kostprijsniveau voor de nationale terminatingdienst van Mobistar gaat van 15,70 tot 19,72 eurocent per minuut⁴⁰. Men moet ervan uitgaan dat ieder MTR-tariefniveau dat tussen die grenswaarden ligt, vanuit een strikt juridisch oogpunt beantwoordt aan de wettelijke en reglementaire verplichtingen inzake kostenbasing van de interconnectielasten. Er dient te worden onderstreept dat dit tarief, uitgedrukt exclusief BTW per minuut, het nationale terminatingverkeer dekt voor de telefoondienst, die de activiteit vormt die aan regulering onderworpen is naar aanleiding van de SMP-aanmelding van het bedrijf Mobistar.

In die omstandigheden blijkt uit het onderzoek dat momenteel door Bureau van Dijk wordt gevoerd, rekening houdende met hypothesen die analoog⁴¹ zijn met die welke in 2001 voor het kostenmodel van Belgacom Mobile zijn toegepast en uit de boekhoudkundige gegevens van het boekjaar 2002⁴², dat de huidige gemiddelde prijs⁴³ van de terminatiedienst van Mobistar niet hoger is dan de relevante kosten van die operator.

6 Reglementaire situatie in de andere Europese landen

Het nieuwe Europese regelgevingskader dat onlangs in werking is getreden is er vooral op gericht de harmonisatie van de toepassing van de reglementaire maatregelen in de telecommunicatiesector onder de lidstaten van de Europese Unie⁴⁴ te bevorderen.

Bovendien is het in het belang van de markt noodzakelijk dat de verplichtingen tot kostenbasing zo snel mogelijk worden nagekomen; zo niet, kunnen ongerechtvaardigde kosten aan de overige operatoren en indirect aan de consumenten worden doorgerekend. Die noodzaak om de MTR-tarieven zo spoedig mogelijk op de kosten te baseren rechtvaardigt het

⁴⁰ De bovengrens van die prijsschaar verkrijgt men door de commerciële CARS-kosten in verhouding tot het verkeer integraal te boeken bij het terminatieverkeer, terwijl de ondergrens wordt verkregen door van die commerciële kosten niet-verkeersgebonden inkomsten af te trekken.

⁴¹ Het gaat met name om de verdeling van de technische netwerkkosten over de verschillende soorten van verkeer enerzijds en anderzijds om de uitsplitsing van de commerciële kosten over de diverse activiteiten van het bedrijf (mobiele telefonie, « mobile data », vaste telefonie).

⁴² Net zoals de ontwikkeling van het kostenmodel van Belgacom Mobile in 2001 gebaseerd was op de boekhoudkundige gegevens van het jaar voordien (2000), moet het kostenmodel van Mobistar dat in 2003 wordt opgesteld, logischerwijs steunen op de boekhoudkundige gegevens van die operator voor het jaar 2002, welke overigens de recentste gegevens vormen die momenteel beschikbaar zijn.

⁴³ Volgens de recentste gegevens waarover het Instituut beschikt, bedraagt die prijs nu ongeveer 17,5 eurocent per minuut (cf. deel 4).

⁴⁴ Het gaat om één van de belangrijkste doelstellingen van de hervorming van het Europese regelgevingskader. Kaderrichtlijn 2002/21/EG van 7 maart 2002 bepaalt in artikel 1, waarin het toepassingsgebied en de doelstelling omschreven wordt : « *Bij deze richtlijn wordt een geharmoniseerd kader voor de regulering van elektronische-communicatiediensten, elektronische-communicatienetwerken [...] vastgesteld [...] alsmede een reeks procedures om de geharmoniseerde toepassing van het regelgevingskader in de gehele Gemeenschap te waarborgen* ».

beroep op «*benchmarking*» als element in de analyse, ter aanvulling van de eerste resultaten van het kostenmodel van Mobistar.

Het BIPT heeft een geüpdatete internationale vergelijkende analyse⁴⁵ uitgevoerd, die gebaseerd is op redelijke, objectieve, gerechtvaardigde en coherente hypothesen. Die benadering is vooral gerechtvaardigd in hoofde van het Instituut, dat moet waken over de naleving van de verplichting van Mobistar om zijn interconnectietarieven op de kosten te baseren, in een context waarin een kostenmodel van Mobistar nog maar heel recentelijk beschikbaar is en nog niet kon worden onderworpen aan een volledige audit.

Naar aanleiding van zijn hoorzitting op 7 augustus 2003 en in de documenten die na die hoorzitting aan het Instituut zijn overgezonden, heeft Mobistar verschillende hypothesen betwist die het BIPT in aanmerking heeft genomen om zijn «*benchmarking*» op te stellen. Het gaat in het bijzonder om de gegevens met betrekking tot Finland en Nederland. Mobistar is van oordeel dat het correcte incalculeren van die twee landen tot een gemiddelde leidt van 16,08 eurocent voor de Europese mobiele operatoren waarmee rekening is gehouden.

Het BIPT is zich ervan bewust dat een «*benchmarking*» betrekkelijk gevoelig kan zijn voor de gekozen hypothesen en voor de bestaande verschillen tussen de nationale markten. Toch blijft het Instituut erbij dat de gegevens in verband met Finland niet op geldige wijze kunnen worden opgenomen in de «*benchmarking*»⁴⁶. Wat Nederland betreft neemt het BIPT kennis van de vernietiging van de beslissing van OPTA en heeft het dus beslist om de gemiddelde MTR te corrigeren waarmee voor dat land rekening wordt gehouden⁴⁷.

Na die correctie heeft de voormelde «*benchmarking*» tot de volgende conclusies geleid :

- a. Op 1 juli 2003 bevinden de Belgische mobiele operatoren zich in de groep van landen die matig performant zijn wat betreft MTR-lasten in de Europese Unie⁴⁸.

⁴⁵ De hier beschreven situatie stemt overeen met 1 juli 2003 op basis van de gegevens die gepubliceerd zijn in het rapport van *Cullen International*.

⁴⁶ De commentaar van Cullen op Finland luidt immers : «*According to FICORA (« Finnish Communications Regulatory Authority »), wholesale termination charges for fixed-to-mobile calls do not exist. Instead, mobile operators set a retail charge for calls to their mobile network ».*

⁴⁷ In casu een prijs van 18,39 eurocent per minuut volgens Cullen international en niet de prijs van 12,96 eurocent per minuut die OPTA (« *Onafhankelijke Post en Telecommunicatie Autoriteit* ») wilde opleggen.

⁴⁸ De vergelijkende analyse van het BIPT toont aan dat op 1 juli l.l. de meest performante landen van de Unie inzake niveau van de MTR-lasten Oostenrijk, Denemarken, Ierland, Luxemburg, het Verenigd Koninkrijk en Zweden zijn (de gemiddelde prijs ligt tussen ongeveer 12 en 13 eurocent per minuut). Proximus en Mobistar behoorden tot een groep van landen met Duitsland, Italië, Spanje, Frankrijk en Nederland (de gemiddelde prijs ligt tussen ongeveer 15 en 18 eurocent per minuut): het gemiddelde MTR-niveau van Proximus was lichtjes lager dan 15 eurocent per minuut vóór de aanpassing op 1/8/2003 en ligt nu in de buurt van 13 eurocent per minuut, terwijl dat van Mobistar ongeveer 17,5 eurocent per minuut bedraagt. Griekenland en Portugal zijn minst performante landen wat betreft de MTR-lasten, met een gemiddeld niveau dat ruim boven de 20 eurocent per minuut ligt. Finland is niet in aanmerking genomen omdat de afwikkeling van oproepen op mobiele netwerken geen deel uitmaakt van de «*wholesale*»-aanbiedingen in dat land. Er bestaan ook andere «*benchmarks*», die gebaseerd zijn op verschillende hypothesen. De vergelijking van de MTR-lasten die gepubliceerd zijn in bijlage 1 (figuur 38) bij het 8 verslag (2002) van de Europese Commissie over de tenuitvoerlegging van het pakket telecommunicatieregelgeving («*Verslag over de tenuitvoerlegging*») leidt tot lichtjes verschillende resultaten, bijvoorbeeld wat betreft de klassering van het Verenigd Koninkrijk, maar die «*benchmarking*» houdt enkel rekening met het «*peak*»-verkeer en baseert zich op een gemiddelde oproepduur van drie minuten terwijl het BIPT rekening houdt met de werkelijke karakteristieken van het terminatieverkeer

Inmiddels is de MTR van Belgacom Mobile evenwel nogmaals verlaagd, hetgeen zijn relatieve positie binnen de «*benchmarking*» verbetert, aangezien die operator nu in de staart zit van de groep van de goedkoopste operatoren in Europa;

- b. een grote meerderheid van NRI's van de lidstaten van de Unie past een identiek niveau van MTR-lasten toe ten minste op twee belangrijke nationale mobiele operatoren. Het gaat om de volgende landen: Duitsland, Denemarken, Spanje, Frankrijk, Italië, Luxemburg, Portugal en het Verenigd Koninkrijk. Die situatie van bijna systematische afstemming van de MTR-lasten van (minstens) twee belangrijke mobiele operatoren doet zich dus vooral in alle grote lidstaten van de Europese Unie voor. In verschillende andere Europese landen is het verschil tussen de MTR-lasten van de eerste twee mobiele operatoren marginaal (Griekenland en Ierland).⁴⁹;
- c. op 1 juli 2003 bedraagt het gemiddelde van de niveaus van de MTR-lasten van alle beschouwde Europese mobiele operatoren⁵⁰ tezamen ongeveer 15,76 eurocent per minuut⁵¹.

7 Standpunt van de diensten van de Europese Commissie

Begin dit jaar werd het BIPT ertoe gebracht de diensten van de Europese Commissie te raadplegen om te weten te komen of het toegestaan was om een enig gezamenlijk niveau vast te stellen van de MTR-lasten voor twee mobiele operatoren die als SMP waren aangemeld op de interconnectiemarkt, ongeacht hun respectieve marktaandeel, en of het «*reciprociteitsbeginsel*»⁵² van de MTR-lasten door die twee operatoren moet worden nageleefd, zoals dat in de praktijk het geval is in andere lidstaten van de Europese Unie.

van de Belgische operator waarop de vergelijking betrekking heeft (een gemiddelde duur van twee minuten geeft trouwens beter de (Belgische) realiteit weer van oproepen naar mobiele toestellen). Die «*benchmarking*» van de Commissie wijzigt de conclusies niet fundamenteel althans wat het klasement van de Belgische mobiele operatoren betreft.

⁴⁹ Het is interessant om op te merken dat verschillende lidstaten de MTR-lasten van hun mobiele operatoren in overeenstemming hebben gebracht zonder zelfs een operator te hebben aangemeld als organisatie met een sterke positie (SMP) op de nationale markt voor interconnectie.

⁵⁰ Dat gemiddelde is als volgt berekend: (1) voor elk van de dertien in beschouwing genomen Europese landen (namelijk buiten België en Finland) is rekening gehouden met de twee belangrijkste nationale mobiele operatoren, d.w.z. zij die het SMP-statuut hebben of als zodanig worden beschouwd; (2) voor elk land is het wiskundige gemiddelde van de gemiddelde MTR-niveaus van die twee operatoren berekend; (3) de nationale gemiddelden van de 13 landen zijn onderling gecombineerd via een eenvoudig wiskundig gemiddelde (zie voetnoot 51); (4) de tariefelementen van de MTR-lasten van de in beschouwing genomen buitenlandse operatoren zijn gecombineerd met de recente karakteristieken van het terminatieverkeer van Mobistar, behalve in het geval van de landen waarin de NRI een gemiddeld plafond oplegt (Frankrijk en Italië); (5) in het geval van Nederland, waar het MTR-niveau dat door de NRI is opgelegd juridisch wordt betwist, wordt rekening gehouden met de reële prijs die nu wordt toegepast; (6) voor operatoren die een ondeelbare aanvankelijke periode toepassen wordt rekening gehouden met een toeslag ten opzichte van het nominale tarief om de werkelijke gemiddelde prijs per minuut te bepalen: het niveau van die toeslag is voorzichtig vastgesteld op 24% voor een ondeelbare aanvankelijke periode van een minuut en de overige gevallen krijgt men eenvoudig door de regel van drie; (7) voor de Europese landen buiten de eurozone (Denemarken, Verenigd Koninkrijk, Zweden) is rekening gehouden met de wisselkoersen van 2/7/2003.

⁵¹ Door andere sleutels voor de weging te hanteren, die economisch meer verantwoord zijn (bevolking, BNP), krijgt men zelfs een iets lager gemiddelde.

⁵² Krachtens dat reciprociteitsbeginsel, dat niet is vastgelegd in de toepasselijke reglementering, maar niettemin

Samengevat hebben de diensten⁵³ van de Europese Commissie in een brief die op 28 maart 2003 aan het BIPT is gericht, de volgende standpunten geformuleerd :

- a. « [...] la législation de l'UE ne définit pas précisément l'orientation vers les coûts [...] » en « L'orientation sur les coûts peut être ainsi interprétée de plusieurs façons [...] » ;
- b. « Le choix de la méthodologie de calcul des coûts à utiliser doit être fait par l'autorité réglementaire nationale (ARN). » en « [...] le choix pour une méthodologie des prix devrait s'appliquer équitablement aux deux parties dans le cas où il y a deux opérateurs puissants, et il devrait être appliqué d'une façon cohérente, non discriminatoire et transparente » ;
- c. « L'application de la réciprocité [...] ne découle pas des directives comme obligation [...] » en « la réciprocité ne devrait pas être appliquée comme principe de tarification [...] » ;
- d. « [...] on peut s'attendre à ce que les coûts ne divergent pas considérablement, en particulier lorsque les deux opérateurs sont puissants à la fois sur le marché mobile et sur le marché national de l'interconnexion. A moins que n'existent des différences de coûts qui échappent au contrôle des opérateurs, des différentiels de charges de terminaison ont plus de chances de provoquer des distorsions de concurrence. »

Bijgevolg vertrouwen de diensten van de Commissie aan de NRI de taak toe om de regelgevende verplichtingen die op de SMP-operatoren rusten te interpreteren en toe te passen.

8 Standpunt van de operatoren die op de Belgische markt actief zijn

Ter wille van de transparantie ten opzichte van de markt is aan de vaste en mobiele operatoren die in België actief zijn, een ontwerpbesluit overgezonden. Naar aanleiding van die consultatie zijn bijdragen binnengekomen vanwege de volgende organisaties : Belgacom Mobile, Codenet, Belgacom, Colt, MCI, Telenet, Versatel en BT. De argumenten die deze organisaties hebben ontwikkeld, worden hieronder samengevat.

- Sommige operatoren wijzen erop dat een benchmarking niet de plaats kan innemen van een kostenmodel. Een dergelijk model zou zo snel mogelijk moeten worden ontwikkeld. Niettemin zou het ontbreken van een model niet in de weg mogen staan van een verlaging op korte termijn van de MTR van Mobistar, aangezien die duidelijk boven het Europese gemiddelde ligt. Een operator merkt op dat de benchmarking van het Instituut zich had moeten beperken tot de meest performante Europese operatoren of tot de meest performante Europese landen.

dikwijls in de telecommunicatiewereld wordt toegepast, moeten de diensten die operator A aan operator B aanbiedt (in het onderhavige geval gaat het om de diensten voor interconnectie met een openbaar netwerk voor mobiele telefonie) worden verstrekt onder identieke, in het bijzonder financiële voorwaarden als diegene waaronder operator B een equivalente dienst verstrekt aan operator A.

⁵³ Directoraat-generaal Informatiemaatschappij.

- Verscheidene operatoren verklaren zich niet akkoord met de datum van 1 oktober die naar voren is geschoven voor de aanpassing van de MTR van Mobistar. Sommige operatoren vragen dat het MTR-tarief dat zal worden vastgesteld, met terugwerkende kracht zou worden toegepast vanaf 21 januari 2003, de dag waarop het bedrijf is aangewezen als een operator met een sterke positie op de interconnectiemarkt. In verband daarmee verwijzen die operatoren naar de omvang van de geldstromen naar de mobiele operatoren.
- Sommige operatoren maken de opmerking dat er tussen een historische operator en een nieuwkomer objectieve verschillen bestaan, die verschillen in kosten en interconnectieprijsen verantwoorden. Die verschillen mogen niet worden bestempeld als vormen van economische inefficiëntie. Die verschillen zijn de late intrede op de markt, de schaalvoordelen en de marktaandelen.
- Een operator zegt voorstander te zijn van de wederkerigheid van de interconnectietarieven tussen operatoren die financieel stabiel zijn en een stevige positie op de markt verworven hebben. Hoewel hij de economische analyse van het Instituut goedkeurt, is hij van oordeel dat die analyse had moeten leiden tot een verlaging van de MTR die groter is dan die van in het ontwerpadvies. Die operator duidt op het grote verschil dat bestaat tussen de MTR's op Belgisch niveau en de gevaren voor concurrentievervalsing die daaruit voortvloeien. Volgens die operator is de beoogde verlaging onvoldoende om dat probleem op te lossen.
- Wat de toekomstige evolutie betreft, zegt een operator dat hij de ontwikkeling voorstaat van een generiek kostenmodel aan de hand waarvan een gemeenschappelijke interconnectielast kan worden berekend die van toepassing is op de betrokken operatoren. Twee andere operatoren vinden dat het BIPT in de toekomst zou moeten opteren voor een « *bottom-up* » benadering, die beter geschikt is om een daadwerkelijke concurrentie te stimuleren.
- Sommige operatoren vinden dat de vermindering van de MTR moet worden gebaseerd op een kostenmodel en op het beginsel van de kostenbasing, liever dan op de benchmarking, dat in strijd is met het principe van de kostenbasing.
- Een operator onderstreept dat het niet-discriminatiebeginsel ook moet worden toegepast op de eigen retaildiensten van de SMP-operator en heeft kritiek op de tolerantie die het BIPT op dat vlak lijkt aan te nemen.
- Sommige operatoren staan erop dat de tariefverlagingen aan Mobistar zouden worden opgelegd tegen een hoger tempo dan in het kader van de tariefverlagingen van Belgacom Mobile, onder andere omdat Mobistar geen rekening heeft gehouden met de maximale afwijking van 15% tussen de eigen MTR-lasten en die van BMB, zoals aanbevolen in het advies van het Instituut van 25 juli 2001.
- Een operator is van mening dat de terminatielasten van de mobiele SMP-operatoren buitensporig zijn en wenst dat die excessen niet langer aan de mobiele SMP-operatoren worden toegestaan, omdat zij die uitbuiten om anti-concurrentiële praktijken te begaan. Die operator heeft ook kritiek op het feit dat er nog geen kostenmodellen zijn gecontroleerd en publiekelijk beschikbaar zijn, en wijst erop dat de betrokken mobiele operatoren er alle belang bij hebben om die situatie zo lang mogelijk in stand te houden. Om die situatie te verhelpen, stelt die operator voor dat de operatoren die aan de SMP-operator MTR-lasten moeten betalen, het deel van de MTR (zowel van het verleden als

van de toekomst) dat die operator niet gerechtvaardigd acht, op een geblokkeerde rekening bij het BIPT storten. Die bedragen zouden pas aan de SMP-operator worden teruggestort op het ogenblik dat het kostenmodel gecontroleerd en gepubliceerd is en voorzover het gecontroleerde en gepubliceerde kostenmodel dat toestaat⁵⁴.

- Een operator bekritiseert ook de redenering van het BIPT in zijn ontwerpbesluit, volgens hetwelk het wenselijk is dat de MTR-lasten van de twee voornaamste mobiele operatoren (op lange termijn) convergeren, omdat die convergentie de concurrentie aanwakkert. De operator in kwestie argumenteert dat die motivatie niet logisch is. Volgens die operator creëert de convergentie van de tarieven immers ten minste een vermoeden van het bestaan van een afgesproken prijsbeleid, wat net verboden is bij de wet op de bescherming van de economische mededinging, omdat dit de concurrentie belemmert.

9 Mechanisme van de regulering van de MTR-terminatielasten van Mobistar

Net als in het geval van Belgacom Mobile in 2001 moet worden vastgesteld dat er geen referentiemethodologie voorhanden is die unaniem op internationaal niveau wordt erkend om interconnectietarieven naar een mobiele-telefonienetwerk, die gebaseerd zijn op de kosten van de operator, te bepalen. In het onderhavige geval van operatoren van mobiele gsm-telefonie blijkt duidelijk dat het juridische begrip van kostenbasing redelijkerwijs verschillend kan worden geïnterpreteerd, afhankelijk van de in aanmerking genomen hypothesen.

In deze omstandigheden leidt het kostenmodel van Mobistar, dat geverifieerd is door het BIPT met de hulp van Bureau van Dijk, tot een gemiddeld prijsniveau voor de eenheidsprijs van de MTR-last tussen 15,70 en 19,72 eurocent per minuut⁵⁵ volgens de aangenomen hypothesen: die prijschaar is in essentie gerechtvaardigd, gelet op de complexiteit van de mechanismen die worden gehanteerd om rekening te houden met de kosten van commerciële aard.

Welnu, het huidige gemiddelde niveau van de MTR-lasten van Mobistar ligt om en bij de 17,50 eurocent per minuut, wat dus binnen die prijschaar ligt, en bijgevolg kan Mobistar nu al geacht worden te voldoen aan de kostenbasing. Zoals in dit besluit is uiteengezet (cf. § 3), is het niettemin de taak van het BIPT, als NRI in de Belgische telecommunicatiesector, om de gepaste maatregelen te nemen om de naleving te bevorderen van de algemene doelstellingen van het regelgevingskader, namelijk zowel het nastreven van economische efficiëntie, de bevordering van de concurrentie en de verdediging van de belangen van de eindgebruikers: de verwezenlijking van die doelstellingen impliceert dat de kostenbasing van de interconnectietarieven moet worden verbeterd en dat bijgevolg moet worden voorzien in een verlaging van de MTR-tarieven van Mobistar binnen de voormelde prijschaar.

In het specifieke geval van de terminatielasten die Mobistar aan de overige telecommunicatieoperatoren vraagt, moet het BIPT dus, net als in het geval van de MTR-

⁵⁴ Het Instituut wijst erop dat er voor dat voorstel geen wettelijke basis bestaat.

⁵⁵ Er dient te worden benadrukt dat de audit door BvD van het kostenmodel van Mobistar in de volgende weken zal worden voortgezet en eventueel nog zou kunnen leiden tot een lichte aanpassing van die grenswaarden: op grond van de elementen waarover het Instituut momenteel beschikt, lijkt het echter waarschijnlijk dat die aanpassingen gering zullen zijn, voorzover die noodzakelijk mochten blijken.

lasten van Belgacom Mobile⁵⁶, beslissen tot een geleidelijke aanpak in opeenvolgende stappen door de betreffende interconnectielasten geleidelijk aan te verlagen. Die benadering is overigens volkomen in overeenstemming met die van de NRI's in verschillende andere lidstaten van de Europese Unie.

Aangezien het huidige MTR-prijsniveau van Mobistar al binnen de prijschaar ligt die uit het kostenmodel resulteert en aangezien de marge ten opzichte van de ondergrens relatief gering is⁵⁷, zal aan Mobistar gedurende een jaar het onderstaande «*price cap*»-mechanisme worden opgelegd met de bedoeling eind 2004 de minimumprijs te bereiken. Het gemiddelde maximumniveau van de MTR-terminatietarieven die door Mobistar worden toegepast, mag de onderstaande waarden niet overschrijden :

? van 1/11/2003 tot 1/11/2004, het niveau dat nu wordt toegepast, verminderd met de RPI⁵⁸ – 6%, waarbij het inflatiecijfer is berekend tussen de maand januari 2003 en de maand september 2003 ;

? vanaf 1/11/2004, het niveau dat is toegepast op 1/11/2003 verminderd met de RPI – 6%, waarbij het inflatiecijfer is berekend tussen de maand september 2003 en de maand september 2004.

Het gecumuleerde effect van die dubbele verlaging van de MTR-tarieven van Mobistar zal eind 2004 leiden tot een gemiddelde prijs die in constante frank dus heel dicht zal liggen bij de onderste grenswaarde⁵⁹ van de prijschaar, alsook trouwens bij de gemiddelde prijs die het resultaat is van de Europese «*benchmarking*» die door het BIPT is verricht (cf. deel 6).

Zoals bij Proximus het geval was, zal op die manier alleen de gemiddelde waarde van de MTR-last worden gereguleerd, terwijl aan de betrokken operator de volledige gewenste flexibiliteit wordt gelaten om de verschillende elementen te bepalen die samen de lasten voor de terminatie van oproepen vormen («*peak*» / «*off-peak*», «*set-up*»), rekening houdende met de statistische spreiding van de oproepprofielen. Voordat het de elementen van zijn interconnectietarieven aanpast, zal Mobistar de volledige lijst van zijn tarief voor de terminatie van oproepen aan het BIPT moeten medelen, alsook de statistische verdeling van de binnenkomende oproepen, zodat het Instituut zich kan vergewissen van de naleving van de toepasselijke wettelijke en regelgevende beginselen.

Indien in voorkomend geval blijkt dat het volume van het terminatieverkeer op het netwerk van Mobistar aanzienlijk toeneemt en die toename in het kostenmodel tot een verlaging van de eenheidsprijs van de terminatiedienst kan leiden, behoudt het BIPT zich het recht voor om de waarden van het voormelde «*price cap*»-mechanisme aan te passen en bijgevolg aan Mobistar een snellere verlaging van de MTR-tarieven op te leggen, dan waarin dit besluit voorziet.

⁵⁶ Cf. het «*price cap*»-mechanisme dat gedefinieerd is in het advies van het BIPT van 17/12/2001 inzake de interconnectielasten van de onderneming Belgacom Mobile.

⁵⁷ Ongeveer 11%.

⁵⁸ RPI = «*Retail Price Index*» (indexcijfer van de consumptieprijzen)

⁵⁹ In casu, 15,70 eurocent per minuut.

De benadering die aldus voor Mobistar wordt voorgesteld, en die enerzijds bestaat uit het vaststellen van een prijschaar, afhankelijk van de hypothesen die worden gehanteerd om rekening te houden met de commerciële kosten, op basis van een specifiek kostenmodel van de betreffende mobiele operatoren, en anderzijds uit het daarvan aftrekken van een «*price cap*»-mechanisme dat tot doel heeft het gemiddelde prijsniveau binnen die prijschaar geleidelijk aan te doen verminderen, is te vergelijken met de aanpak die in 2001 is aangenomen in het geval van de MTR-tarieven van Belgacom Mobile.

10 Conclusies

Na behoorlijk rekening te hebben gehouden met enerzijds de nog niet volledig gecontroleerde resultaten van het kostenmodel van Mobistar en anderzijds met het standpunt van de betrokken operatoren, zoals zij dat hebben uitgedrukt in hun briefwisseling en/of tijdens de hoorzitting van 7 augustus 2003, neemt het Instituut de volgende besluiten :

1. het gemiddelde maximumniveau van de MTR-terminatietarieven die door Mobistar worden toegepast, mag de onderstaande waarden niet overschrijden :
 - ? van 1/11/2003 tot 1/11/2004, het niveau dat nu wordt toegepast, verminderd met de RPI- 6%, waarbij het inflatiecijfer is berekend tussen de maand januari 2003 en de maand september 2003;
 - ? vanaf 1/11/2004, het niveau dat is toegepast op 1/11/2003 verminderd met de RPI - 6%, waarbij het inflatiecijfer is berekend tussen de maand september 2003 en de maand september 2004;
2. de huidige audit van het kostenmodel van het bedrijf Mobistar zal door het Instituut worden voortgezet met de hulp van een bedrijf dat gespecialiseerd is in management : op grond van de resultaten van die audit zou het Instituut in voorkomend geval kunnen beslissen tot een aanpassing van het niveau van de MTR-lasten van het bedrijf Mobistar ;
3. als SMP-operator op de markt voor mobiele telefonie in België moet Mobistar het niet-discriminatiebeginsel naleven, d.w.z. onder andere op zijn eigen diensten («*on-net* » oproepen) dezelfde financiële interconnectievoorwaarden toepassen als op het «*off-net* » verkeer komende van andere Belgische telecommunicatieoperatoren. Het Instituut zal strikt toezien op de naleving van die wettelijke verplichting ;
4. tot slot moet worden opgemerkt dat dit besluit in voorkomend geval kan worden gewijzigd overeenkomstig de nieuwe bepalingen van het Belgisch recht die de omzetting zullen vormen van het nieuwe Europese regelgevingskader inzake elektronische communicatie, en die in de nabije toekomst door de wetgever zouden moeten worden aangenomen.

M. VAN BELLINGHEN
Lid van de Raad

G. DENEFF
Lid van de Raad

C. RUTTEN
Lid van de Raad

E. VAN HEESVELDE
Voorzitter van de Raad